

Ennakkotiedot
Julkaisupäivämäärä 15.12.2011

MAATALOUSLASKENTA 2010

Kotieläinten elinolot ja lannan varastointi

**Naudat jakautuvat tasaisemmin
kuin siat ja kanat**

**Pihatoissa ja parsinavetoissa
yhtä paljon nautapaikkoja**

**Lietelannan ja kiinteän lannan
varastoja yhtä paljon**

**Lantavarastot yleensä avoimia
tai vain osittain katettuja**

**Lantavarastot riittävät noin 11 kuukauden
lantamäärälle**

**Laiduntaminen yleisintä lypsykarja-,
lammas- ja vuohitiloilla**

Vuoden 2010 maatalouslaskennan yhteydessä toteutettiin tuotantomenetelmätutkimus. Tutkimuksen tiedonkeruun piirissä oli noin 14 000 maatalous- ja puutarhayritystä eli joka viides Suomen tiloista. Tiedonkeruuseen osallistuneiden tilojen antamista tiedoista estimoitiin kaikkia Suomen tiloja kuvaavat tulokset.

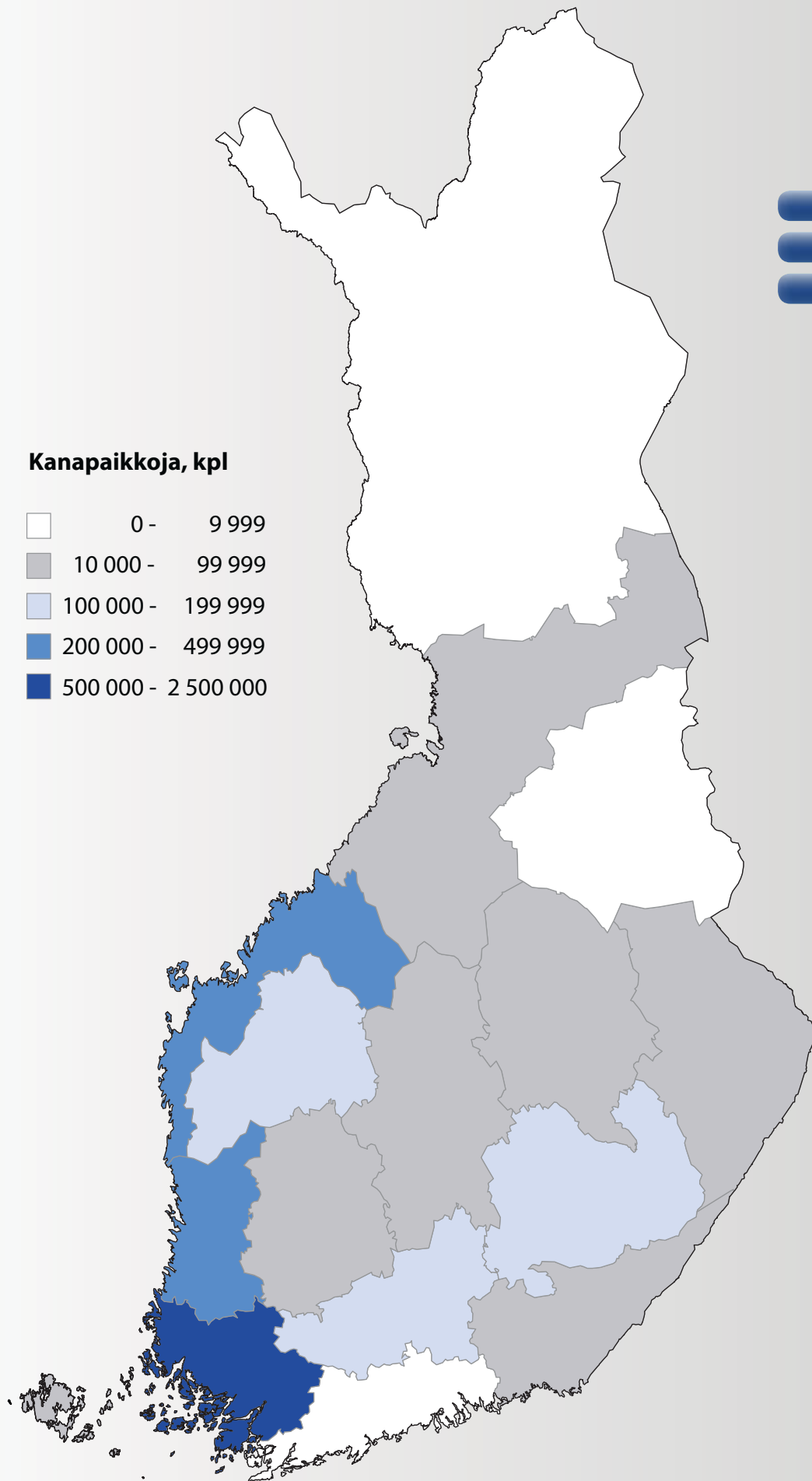
Tässä verkkojulkaisussa esitellään tuotantomenetelmätutkimuksen ennakkotietoja kotieläinrakennuksista, lannan käsittelystä ja varastoinnista sekä laiduntamisesta. Näiden aihepiirien tilastotietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi eläinten hyvinvointiin ja ympäristönsuojeluun liittyvässä maatalouspolitiikan valmistelussa ja tutkimuksessa.

Naudat jakautuvat tasaisemmin kuin siat ja kanat

Taulukon 1 eläinmäärät on saatu kotieläinten lukumääritilastosta ja kartan 1 eläinpaikkamäärät tuotantomenetelmätutkimuksesta. Naudat jakautuvat Suomen eri osiin tasaisemmin kuin siat ja munivat kanat (**kartta 1**).

Eteläisellä Pohjanmaalla eli Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskusten alueilla on runsaasti niin nautoja, sikoja kuin kanojakin (**taulukko 1, kartta 1**). Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjois-Savossa lypsylehmien ja muun nautakarjan määrät ovat suurimmat. Varsinais-Suomessa taas on sika- ja kanatilojen keskittymä: Suomen sioista lähes 30 prosenttia ja munivista kanoista 60 prosenttia on Varsinais-Suomen tiloilla.

Nautapaikat

Sikapaikat

Kanapaikat

Taulukko 1. Kotieläinten lukumäärä alueittain 2010

Yhteensä

Kpl/tila

ELY-keskus	Lypsylehmät	Naudat yhteensä	kpl/tila				Hevoset ¹⁾
			Siat	Munivat kanat	Lampaat ja vuohet		
Uudenmaan	28	56	611	171	70	9	
Varsinais-Suomen	24	68	834	7 684	96	7	
Satakunnan	20	58	674	3 934	88	7	
Hämeen	24	54	678	1 220	54	7	
Pirkanmaan	23	53	593	1 162	54	6	
Kaakkois-Suomen	24	50	447	654	62	6	
Etelä-Savon	21	49	350	1 721	70	5	
Pohjois-Savon	25	62	589	376	47	5	
Pohjois-Karjalan	22	56	260	558	75	5	
Keski-Suomen	21	51	316	2 113	87	6	
Etelä-Pohjanmaan	27	67	595	3 226	105	5	
Pohjanmaan	28	70	716	4 264	104	5	
Pohjois-Pohjanmaan	26	66	815	643	91	5	
Kainuun	21	45	203	623	83	5	
Lapin	22	54	...	662	131	4	
Ahvenanmaa - Åland	23	52	...	752	134	6	
Koko maa	24	59	658	3 166	86	6	

¹⁾ Vain maataloilla olevat hevoset.

Pihatoissa ja parsinavetoissa yhtä paljon nautapaikkoja

Pihatoissa on nykyisin käytössä nautapaikkoja lähes sama määrä kuin parsinavetoissa (kuvio 2). Muiden rakennustyyppien, kuten kylmäkasvattamoiden, osuus on alle viisi prosenttia nautapaikoista. Yli puolessa pihattopaikoista lanta käsitellään lietelantana. Kiinteän lannan osuus on vajaa kolmannes ja kestokuivikepaikkojen osuus vajaa viidennes pihattopaikoista. Aiemmin yleisin navettatyyppi oli parsinavetta, jossa lanta käsitellään kiinteänä. Kiinteän lannan osuus on nykyäänkin parsinavetoissa suurempi kuin pihatoissa.

Selvästi yleisin sikalatyyppi on osittainen rakolattiasikala, jossa lanta käsitellään lietelantana (kuvio 2). Näiden sikaloiden osuus on lähes 85 prosenttia kaikista sikapaikoista. Kuivikepohjasikaloiden osuus on vain runsas viisi prosenttia (kuvio 2). Muiden sikalatyyppeiden osuuteen sisältyvät esimerkiksi sikalat, joissa lanta käsitellään kiinteänä ja poistetaan niin usein, ettei sitä kerry kuivikepohjaksi.

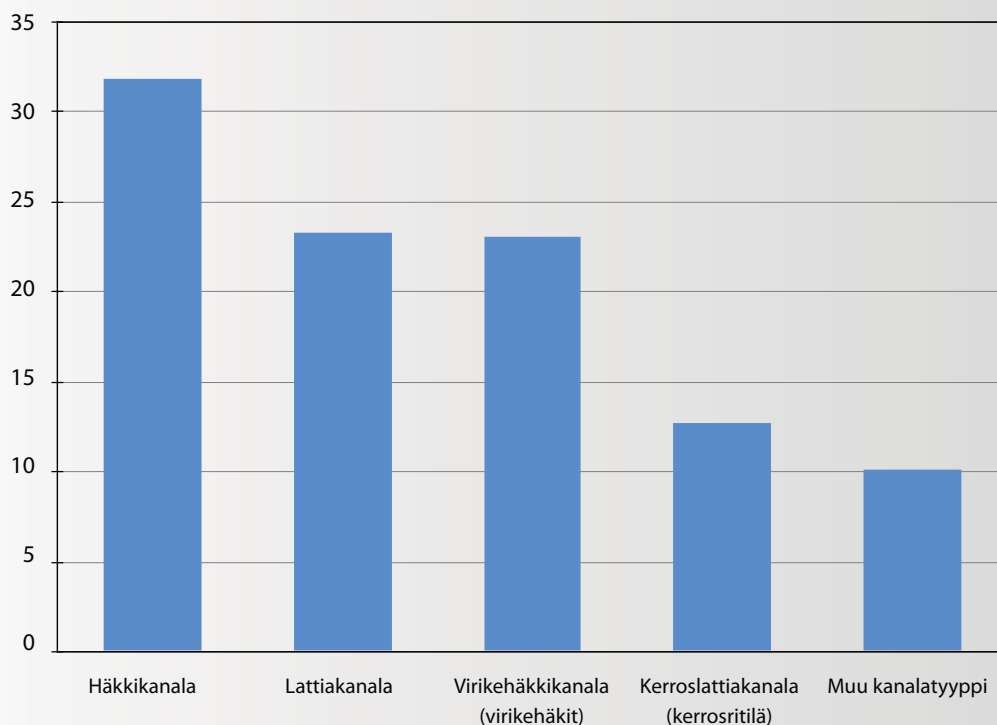

- Osittainen rakolattia on yleisin sikalatyyppi.

Kuvio 2. Eläinpaikkojen jakautuminen karjarakennustyyppin ja lannankäsittelytavan mukaan 2010

% kaikista kanapaikoista

Kanapaikat

Nautapaikat

Sikapaikat

Kanapaikat

- *Pienryhmä- ja kerrosritiläkanalat korvaavat perinteiset häkkikanalat.*

Käytössä olevissa kanalatyypeissä on tapahtumassa suuri muutos, kun häkkikanaloista luopumisen siirtymäkausi päättyy vuoden 2011 lopussa. Vuoden 2012 alusta lähtien kanoja ei saa enää pitää perinteisissä häkeissä EU:n alueella. Kanamunien tuotantoa jatkavat tilat ovat jo siirtyneet tai siirtymässä uusiin kanalatyyppeihin, joita ovat esimerkiksi pienryhmä- eli virikehäkkikanalat ja kerrosritiläkanalat.

Vuonna 2010 uusien kanalatyyppeiden osuus munivien kanojen paikoista oli jo noin kolmannes eli suunnilleen sama kuin perinteisten häkkipaikkojen osuus (**kuvio 2**). Osa jäljellä olevista perinteisistä häkkipaikoista poistunee tuotannon lopettamisen kautta. Lattiakanaloiden osuus käytössä olleista munivien kanojen paikoista oli lähes neljännes vuonna 2010.

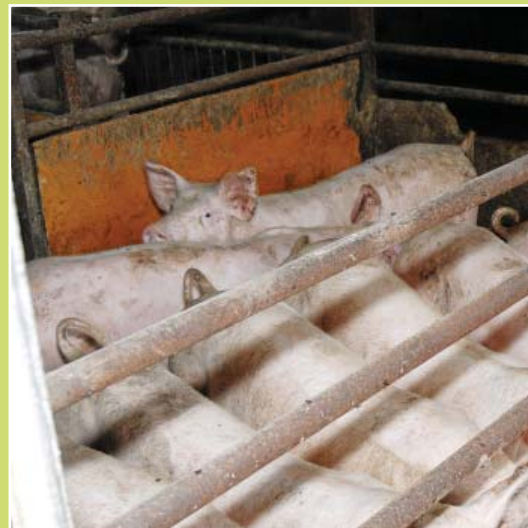

Lietelannan ja kiinteän lannan varastoja yhtä paljon

Kotieläinten lanta voidaan käsitellä ja varastoida joko nestemäisenä lietelantana tai kiinteänä lantana. Lannasta tulee kiinteää, kun siihen sekoitetaan olkea, turvetta, sahanpurua tai muuta kuivikemateriaalia.

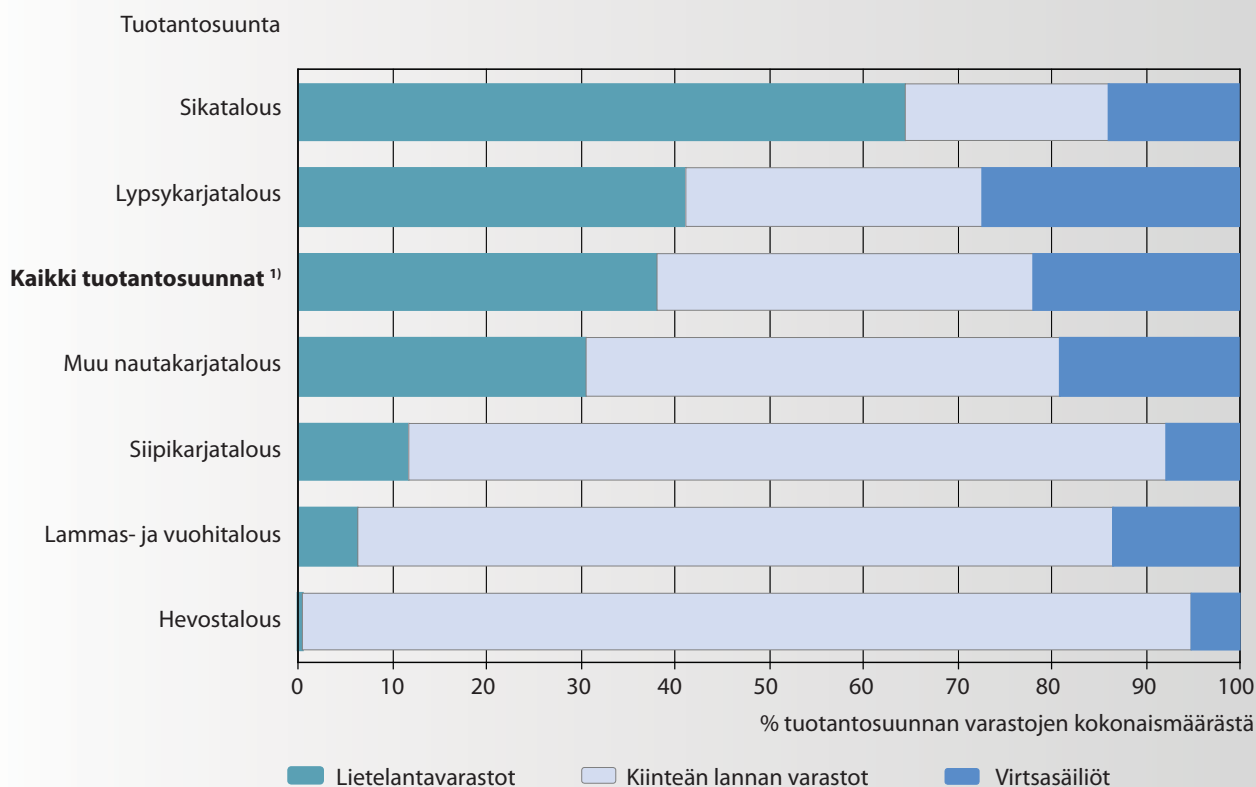
Kuiviketta voidaan käyttää niin paljon, että se imee kaiken lannan sisältämän nesteen ja tuloksena on pelkkää kiinteää lantaa. Kuiviketta tarvitaan vähemmän, jos virtsa ja lantavesi kerätään erikseen virtsasäiliöön. Myös lietelantamenetelmän yhteydessä voidaan käyttää jonkin verran hienojakoista kuiviketta. Lannan sitomisen lisäksi kuivike toimii eläinten makuupaikkojen pehmusteena ja virikemateriaalina, joka antaa esimerkiksi sioille mahdollisuuden tonkimiseen.

Lantavarastojen lukumäärän perusteella arvioituna sikatiloilla lietelanta on selvästi yleisin lannankäsittelytapa (kuvio 3). Nautatiloilla lietelanta ja kiinteä lanta ovat molemmat yleisiä. Siipikarja-, lammas- ja vuohi- sekä hevostiloilla kiinteä lanta on selvästi lietelantaa yleisempi lannankäsittelytapa. Sika- ja nautatiloilla virtsasäiliöiden määrä on merkittävä verrattuna kiinteän lannan varastojen määrään. Suuri osa lannan kiinteänä käsittelevistä tiloista kerää siis virtsaa talteen erikseen.

- Lietelanta on selvästi yleisin lannan käsittelytapa sikatiloilla.

Kuvio 3. Lantavarastojen lukumäärän jakautuminen lantalajeittain 2010

¹⁾ Sisältää kotieläintilojen lisäksi myös tilat, joiden päätuotantosuunta on muu kuin kotieläintuotanto.

Lantavarastot yleensä avo

Lantavaraston kattaminen vähentää lannasta tulevia ravinne- ja hajupäästöjä. Lantavarasto voidaan kattaa kiinteällä katolla tai lannan pinnalle levitetävällä katemateriaalilla kuten oljella, turpeella, muovipeitteellä tai -kalvolla, kevytsoralla tai muovirakeilla. Kiinteä katto ja vettä läpäisemättömät katemateriaalit estävät sadeveden pääsyn lantaan, joten sadevesi ei laimenna lantaa eikä lisää sen määrää varastossa.

Lypsykarjatiloiilla vain runsas viidesosa lietelannan ja kiinteän lannan varastoista on katettu (**kuvio 4**). Muilla nau-

- *Katettuja lantavarastoja on sikatiloilla enemmän kuin nautatiloilla.*

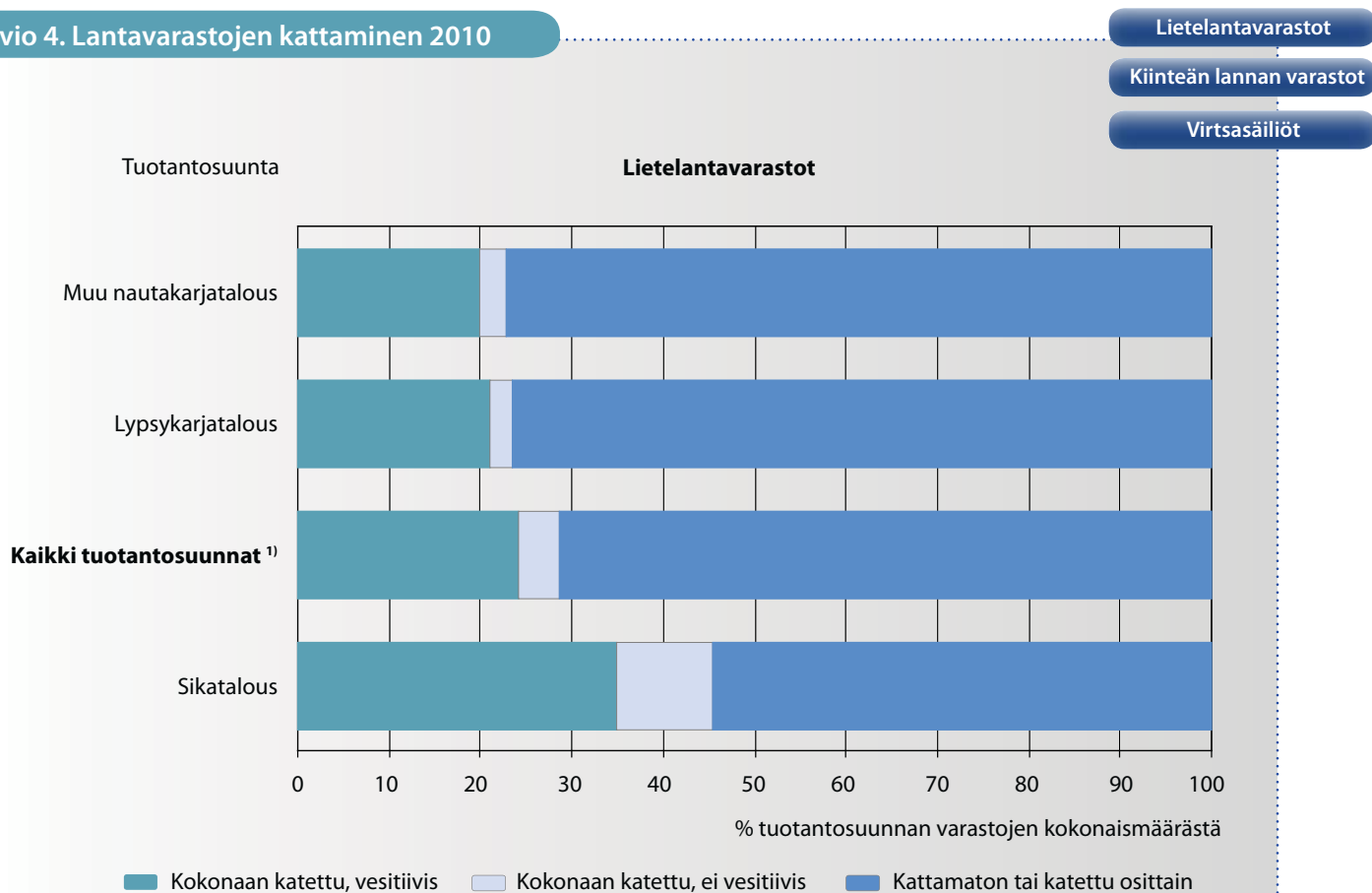
imiamia tai vain osittain katettuja

takarjatiloiilla lietalantavarastoja on katettu saman verran kuin lypsykarjatiloiilla mutta kiinteän lannan varastoista katettuja on 40 prosenttia. Sikatilojen lietalantavarastoista on katettuja lähes puolet ja kiinteän lannan varastoistakin lähes 40 prosenttia. Virtsaäiliöiden kattaminen on yleisempää: nautakarjatiloiilla niistä on katettu noin 65 prosenttia ja sikatiloilla lähes 80 prosenttia.

Lähes kaikissa katetuissa lantavarastoissa on vesitiivis katto tai katemateriaali. Vettä läpäisevien materiaalien käyttö on yleisintä sikatilojen lietalantavarastoissa, joista vettä läpäisevästi on katettu noin viidennes (**kuvio 4**).

Kuvio 4. Lantavarastojen kattaminen 2010

¹⁾ Sisältää kotieläintilojen lisäksi myös tilat, joiden päätuotantosuunta on muu kuin kotieläintuotanto.

Lantavarastot riittävät noin 11 kuukauden lantamäärälle

Lannan varastointia koskevan lainsäädännön lähtökohta on, että lannan varastotilan on riitettävä vuoden aikana kertyvälle lantamäärälle. Laiduntaminen, lannan vieminen pois tilalta ja kuivikepohjan käyttö vähentävät varastoitavan lannan määrää.

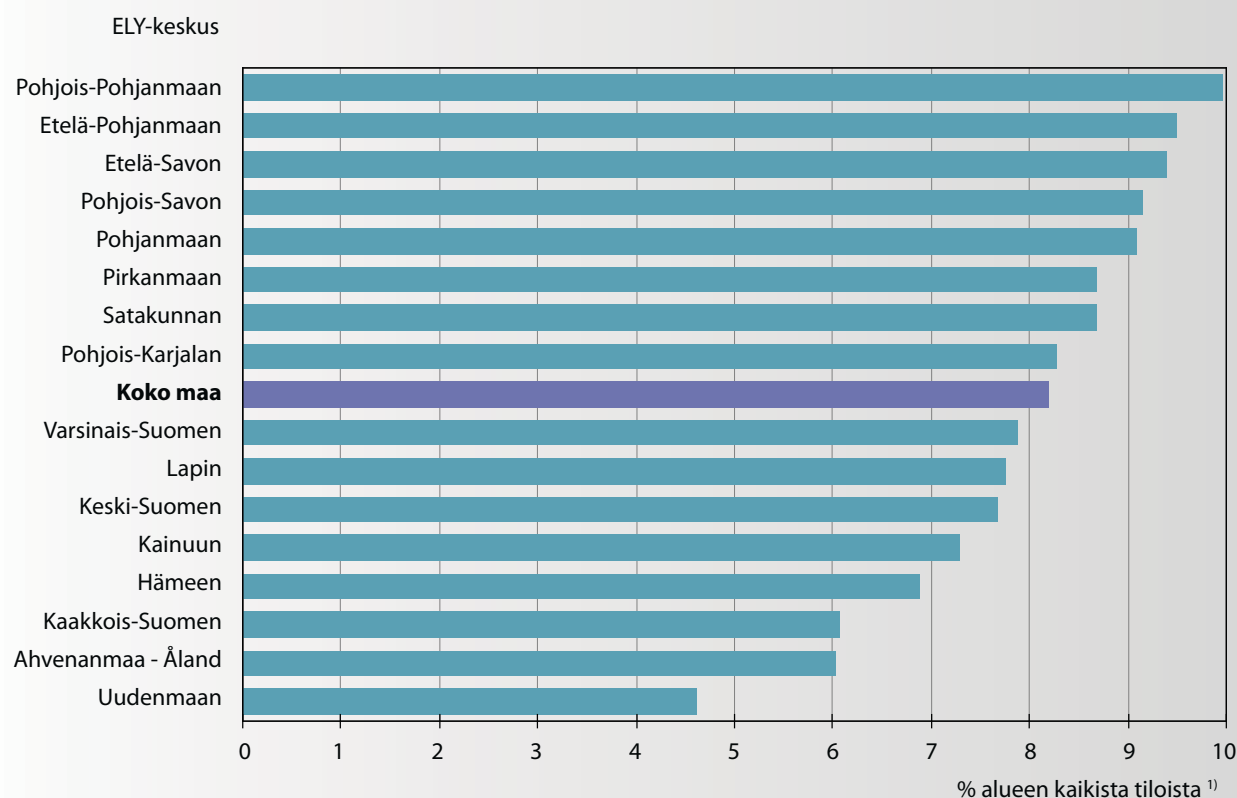
Nautakarjatiloiilla lietelannan ja kiinteän lannan varastot riittävät keskimäärin 10,2–11,0 kuukaudeksi. Sikatilojen lantavarastojen

- *Lähes puolet siipikarjatiloiosta vie lantaa pois tilalta.*

riittävyys on keskimäärin 11,2–11,4 kuukautta. Nautakarjan laiduntaminen lienee syynä nauta- ja sikatilojen väliseen eroon, koska sen ansiosta nautakarjatilojen lantavarastotilan ei tarvitse riittää yhtä pitkäksi ajaksi kuin sikatilojen.

Tila ei pysty itse käyttämään kaikkea tuottaensa lantaa, jos lannan levittämiseen on käytettävissä liian vähän peltoalaa. Tällöin lantaa voidaan viedä pois tilalta kasvinviljelytilojen pelloille. Pois vietyä lantaa voidaan käyttää myös esimerkiksi biokaasun tai lannoitteiden valmistukseen. Lannan vieminen pois tilalta on yleisintä siipikarjatiloiilla, joista lähes puolet vie lantaa pois. Näiltä tiloilta pois vietyyn lannan osuus on keskimäärin 65 prosenttia (kuviot 5 ja 6).

Kuvio 5. Lantaa pois vieneiden tilojen osuus 2010

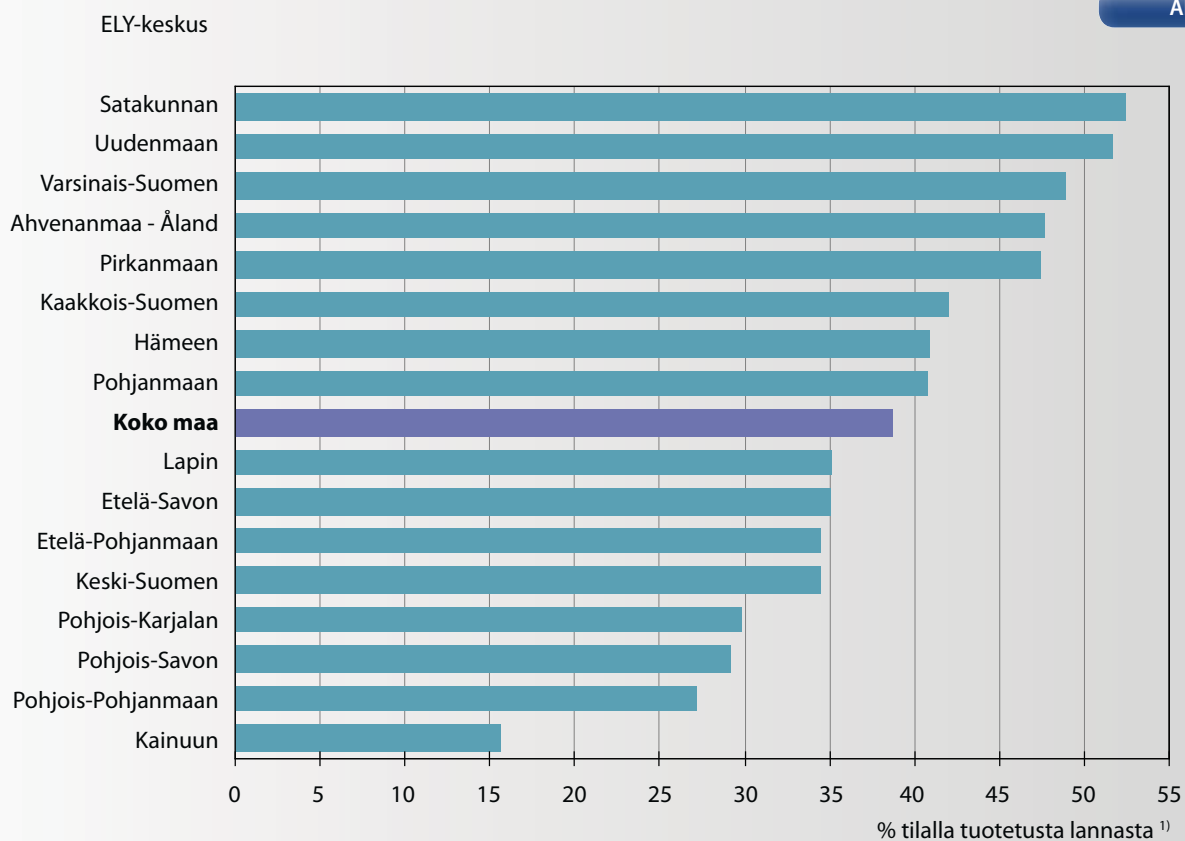
¹⁾ Sisältää kotieläintilojen lisäksi myös tilat, joiden päätuotantosuunta on muu kuin kotieläintuotanto.

• Laiduntaminen ja lannan vieminen pois tilalta vähentävät lantavarastotilan tarvetta.

Kuvio 6. Tilalta pois viedyn lannan osuus tilan tuottamasta lannasta 2010

Tuotantosuunnittain
Alueittain

¹⁾ Lantaa pois vieneiden tilojen keskiarvo. Sisältää kotieläintilojen lisäksi myös tilat, joiden päätuotantosuunta on muu kuin kotieläintuotanto.

Laiduntaminen yleisintä lypsykarja-, lammas- ja vuohitiloilla

Laiduntaessaan eläimet syövät laidunrehua suoraan kasvustosta, joten rehusatoa ei tarvitse korjata eikä kuljettaa. Laitumella kulkiessaan eläimet saavat liikuntaa ja voivat käyttäytyä luontaisella tavalla laumana. Laiduntaminen myös hoitaa perinnemaisemia.

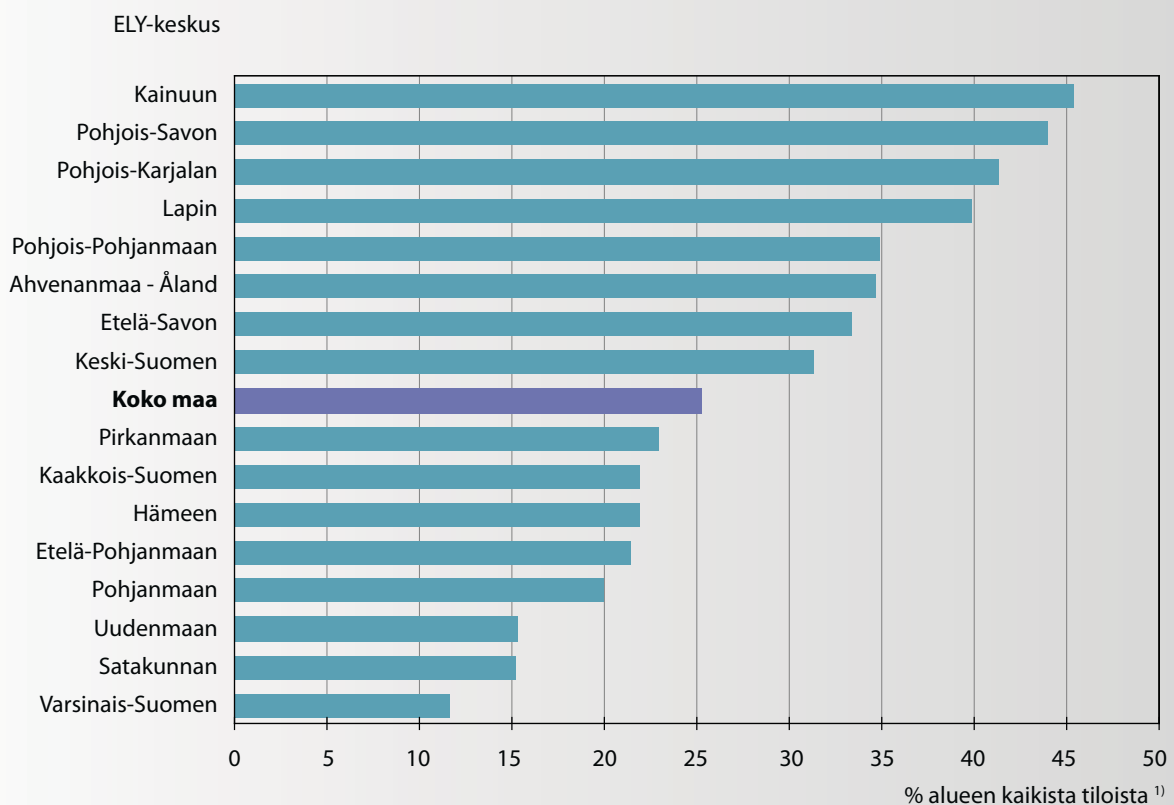
Laiduntaminen on yleisintä lypsykarjatililla (87 prosenttia tiloista) sekä lammas- ja vuohitiloilla (84 prosenttia tiloista) (kuvio 7).

Kuvio 7. Laiduntavien tilojen osuus 2010

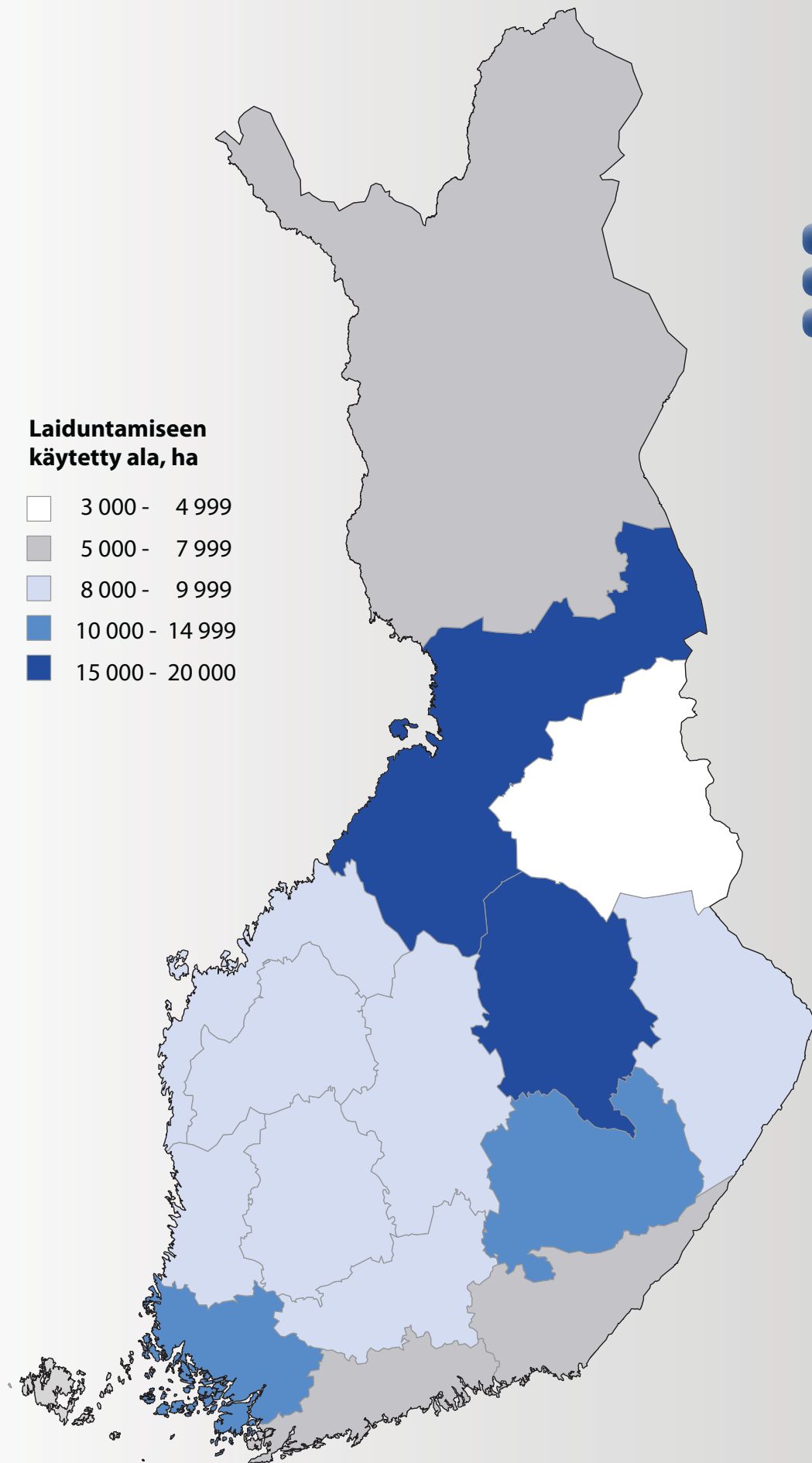
Tuotantosunnittain

Alueittain

¹⁾ Sisältää kotieläintilojen lisäksi myös tilat, joiden päätuotantosuunta on muu kuin kotieläintuotanto.

Kartta 2. Laiduntavien tilojen osuus ja laiduntamiseen käytetty ala 2010

Laiduntavat tilat

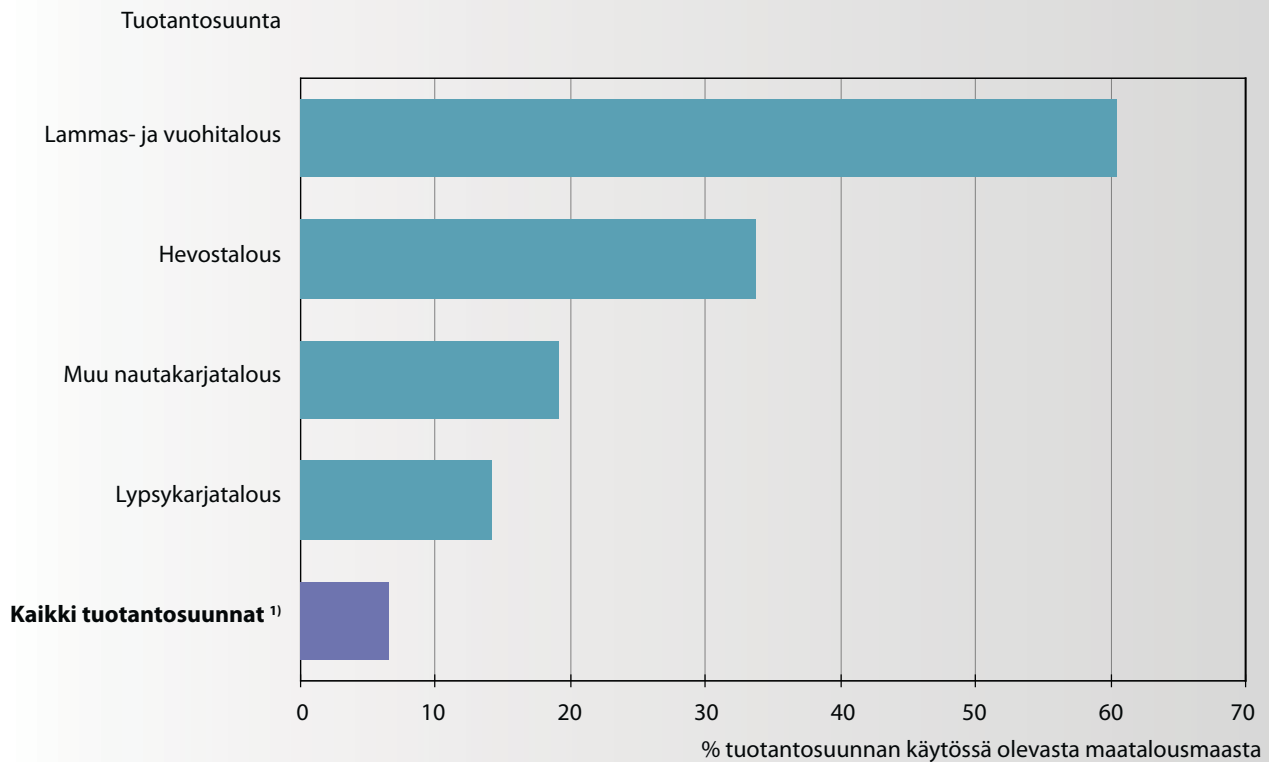
Laidunala

Laidunalan osuus

Kuvio 8. Laiduntamiseen käytetyn alan osuus 2010

Tuotantosuunnittain

Alueittain

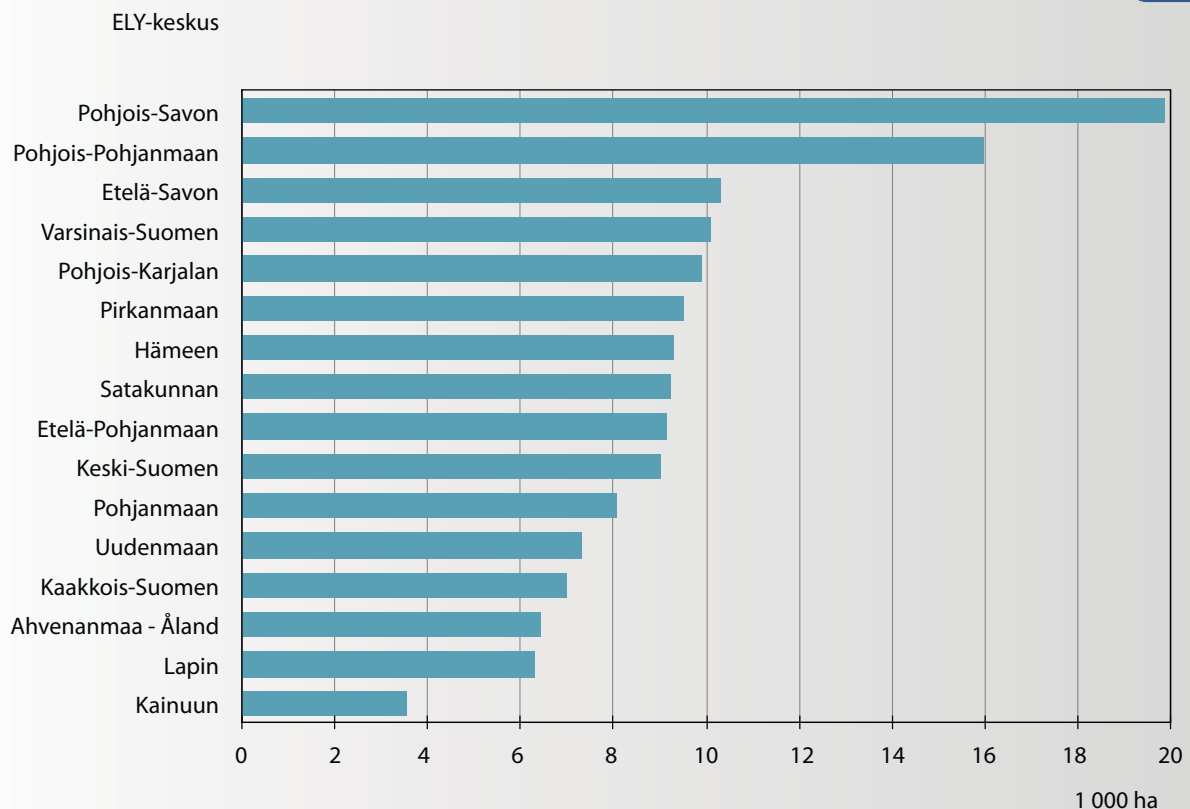
Laiduntamiseen käytetty ala: pelto, pysyvä laidun ym., myös laiduntaminen tilan ulkopuolella.

¹⁾ Sisältää kotieläintilojen lisäksi myös tilat, joiden päätuotantosuunta on muu kuin kotieläintuotanto.

Kuvio 9. Laiduntamiseen käytetty ala 2010

Tuotantosuunnittain

Alueittain

Laiduntamiseen käytetty ala: pelto, pysyvä laidun ym., myös laiduntaminen tilan ulkopuolella.

Sisältää kotieläintilojen lisäksi myös tilat, joiden päätuotantosuunta on muu kuin kotieläintuotanto.

Laiduntamiseen käytettävän alan osuus käytössä olevasta maatalousmaasta on lammas- ja vuohitiloilla keskimäärin 60 prosenttia, mutta lypsykarjatiloiilla vain 14 prosenttia (**kuvio 8**). Lypsykarjatiloiilla suuri osa peltoalasta on nurmen- ja viljanviljelyssä, jossa peltoja ei käytetä laidunnukseen rehusadon korjuun jälkeenkään.

Alueellisesti tarkasteltuna laidunnus on yleisintä nautakarjavaltaisessa Itä- ja Pohjois-Suomessa sekä Ahvenanmaalla (**kartta 2, kuvio 7 ja kuvio 8**). Laidunnukseen käytetty kokonaisuusala on suurin Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjois-Savossa (**kuvio 9**), mutta laidunnetun alan suhteellinen osuus maatalousmaasta on selvästi korkein Ahvenanmaalla (**kuvio 8**).

- *Laiduntaminen on yleisintä Itä- ja Pohjois-Suomessa sekä Ahvenanmaalla.*

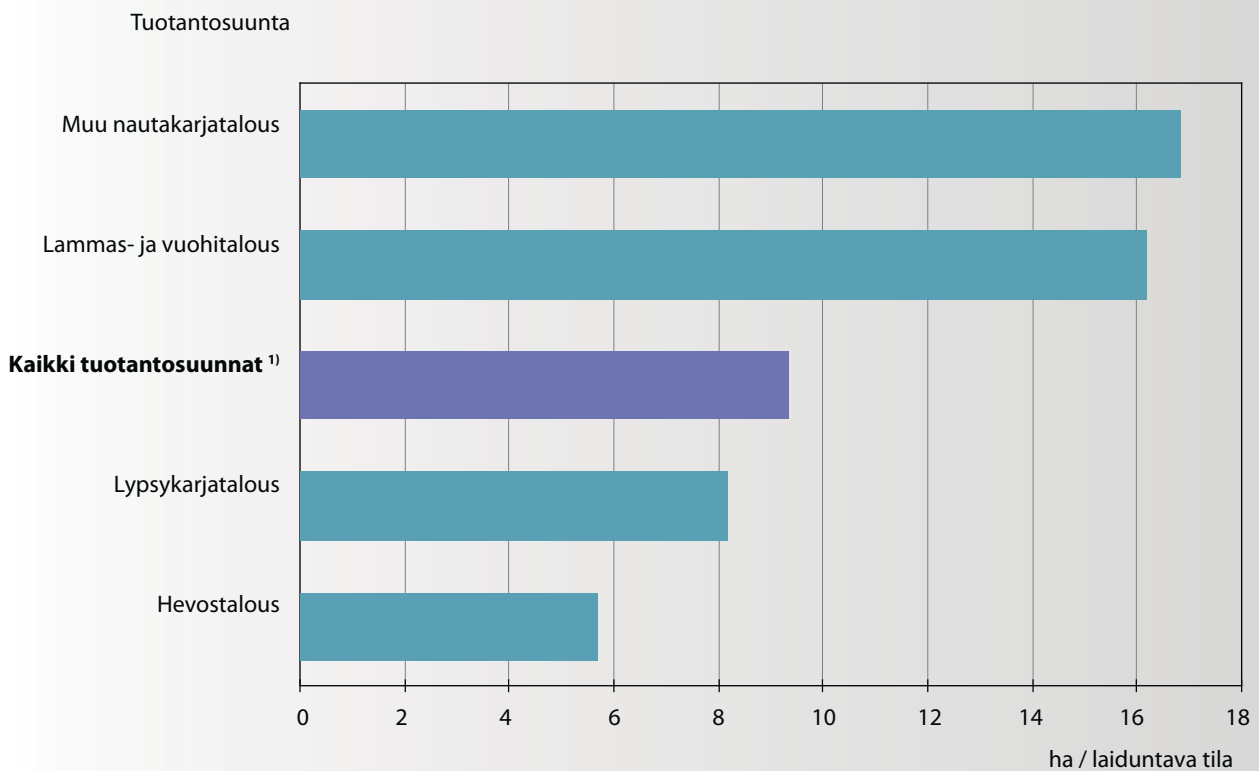

Kuvio 10. Laiduntamiseen käytetty ala tilaa kohti 2010

Tuotantosuunnittain

Alueittain

Laiduntamiseen käytetty ala: pelto, pysyvä laidun ym., myös laiduntaminen tilan ulkopuolella.

¹⁾ Sisältää kotieläintilojen lisäksi myös tilat, joiden päätuotantosuunta on muu kuin kotieläintuotanto.

Laidunkausi lyhenee etelästä pohjoiseen siirryttäessä. Keskimääräinen laidunkauden pituus on suurin Ahvenanmaalla, jossa lauha ilmasto mahdollistaa muuta Suomea pidemmän laiduntamisen (kuvio 11). Lypsykarjataloilla laidunkausi on lyhyempi kuin muissa tuotantosuunnissa. Tämä johtunee siitä, että lypsylehmiä ei pidetä laitumella yhtä kylmällä säällä kuin muita eläimiä.

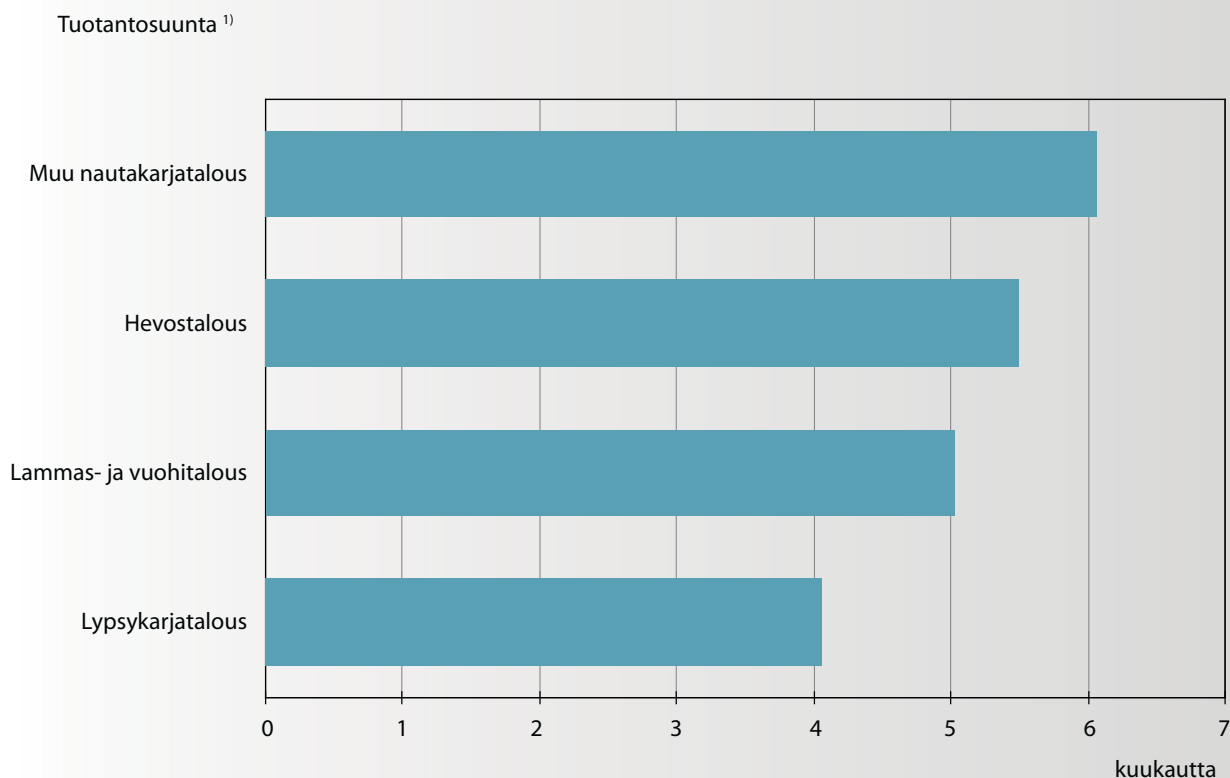

Maatalouslaskenta 2010

Kuvio 11. Laidunkauden pituus 2010

Tuotantosuunnittain

Alueittain

¹⁾ Päätuotantosuunnan eläinten laidunkauden pituus keskimäärin.

Maatalouslaskenta on kymmenen vuoden välein tehtävä tilastotutkimus, jossa kaikilta maataloilta kerätään tietoa tilojen työvoimasta, tuotantovälineistä ja toimintatavoista.

Sisältö:

Pasi Mattila, Tike

Ulkoasu:

Viestintätoimisto Tulus Oy

Lähde:

Tike, Maatalouden rakennetutkimus, Maatalouslaskenta 2010

Tike, Maa- ja metsätalousministeriön
tietopalvelukeskus

PL 310

00023 Valtioneuvosto

www.mmmtike.fi

www.maataloustilastot.fi

Lisätietoja:

Tiken tietopalvelu

tietopalvelu@mmmtike.fi

puh. 020 77 21 208.

ISSN 1796-0479 = Suomen virallinen tilasto (verkkojulkaisu)

ISSN 1799-7364 (verkkojulkaisu)

Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland